

בלב ובמים

מתכונן לאליפות
אירופה בשיט
'יאכטות. פרופ'
פרימרמן

בין אלף צנתורי הלב שהוא מבצע בכל שנה, פרופ' אהרון פרימרמן מבית החולים הלל יפה משיט יאכטות, מפליג ברחבי האוקיינוסים וצולל עם כרישים. לכתבתנו הוא סיפר על המשלחת הרפואית שהוביל לפפואה גינאה החדשה, על מצבה העגום של הרפואה הציבורית בפריפריה ועל המכחישים המתמידים "שיוצאים מהצנתור ומיד מדליקים סיגריה"

× ג'ני אלעזרי × צילום: ריאן

בגיל 66 פרופ' אהרון פרימרמן

מז אינו מאט את הקצב. כמנהל יחידת הצנתורים בבית החולים הלל יפה בחדרה הוא מצנתר יותר מאלף איש בכל שנה, אבל זה רק הפרומו. הוא גם מייצג לחברות, מרצה בטכניון, ובזמנו הפנוי, ובאורח פלא יש לו כוזה, הוא שוחה שני ק"מ ביום, רוכב על אופני שטח, מתחרה בשיט יאכטות במסגרת ליגת החורף ומדי פעם בפעם צולל, לעתים עם כרישים, כמו שעשה באיים המלדיביים.

למה שמישהו ירצה לצלול עם כרישים? "אלה חיות נפלאות, יפות ואלגנטיות. מדהים לראות אותן. הייתי בקבוצת צוללים, שורר במ גינקולוגים מאיכילוב, והפלגנו מקוסטה ריקה אל קוקוס איילנד במשך 36 שעות כדי לפגוש להקות גדולות של כרישים ולצלול לידם."

אין תחושת אימה עם כל הכרישים מסביב?

"באזור שצללנו בו לא רווח על שום אירוע תקיפה מצד כרישים. הכרישים מסכנים. הם לא טובחים אנשים. אנשים טובחים בהם, בעיקר הסינים, שאוכלים מרק סנפירי כרישים. הכרישים המסוכנים נמצאים באוסטרליה ובדרום אפריקה, ושם לא אצלול."

הצינגלה של משה רבנו

פרופ' (משנה) פרימרמן, תושב תל אביב, גרוש ואב לשניים, עבר לבית החולים הלל יפה ב-2002, לאחר 20 שנה

שבהן עבד באיכילוב כקרדיולוג, רופא פנימי ומצנתר, ושנתיים שבהן התמחה בצנתורי לב בבית החולים 'סידרס סיני' בלוס אנג'לס – בית החולים המקומי של כוכבי הוליווד, שבין היתר אושפזו בו בריטני ספירס וקים קרשיאן.

פגשת סלבס על שולחן הניתוחים? "כשהייתי שם בבית החולים התאשפזו אליזבת טיילור וקירק דאגלס, והגיעו ניידות שידור כאילו מדובר בפיי גוע. על שולחן הניתוחים לא פגשתי סלבס, אבל בת זוגי דאז היתה קולנוענית, כך שהייתי בהקרנות בכור רה לסרטים, כולל זה של ברוס ויליס."

פרימרמן היה מהראשונים בארץ שעשו צנתורים דרך שורש כף היד ולא דרך המפשעה. "בהתחלה היו ביקורתיים כלפיי, אבל היום כולם מצנתרים דרך כף היד, טכניקה שבה החולים קמים שעה אחרי הצנתור."

הפכנו להיות מדינה מצוננת? "ישראל היא אחת הארצות שאחוז הצנתורים בה הוא הגבוה ביותר, כולל צנתור אבחנתי. התמותה ממחלות לב בארץ ירדה בשנים האחרונות מ-30 אחוז בשנות ה-90 ל-4 אחוזים כיום. מחלות לב הן כבר לא גורם התמותה העיקרי בארץ אלא מחלות סרטן."

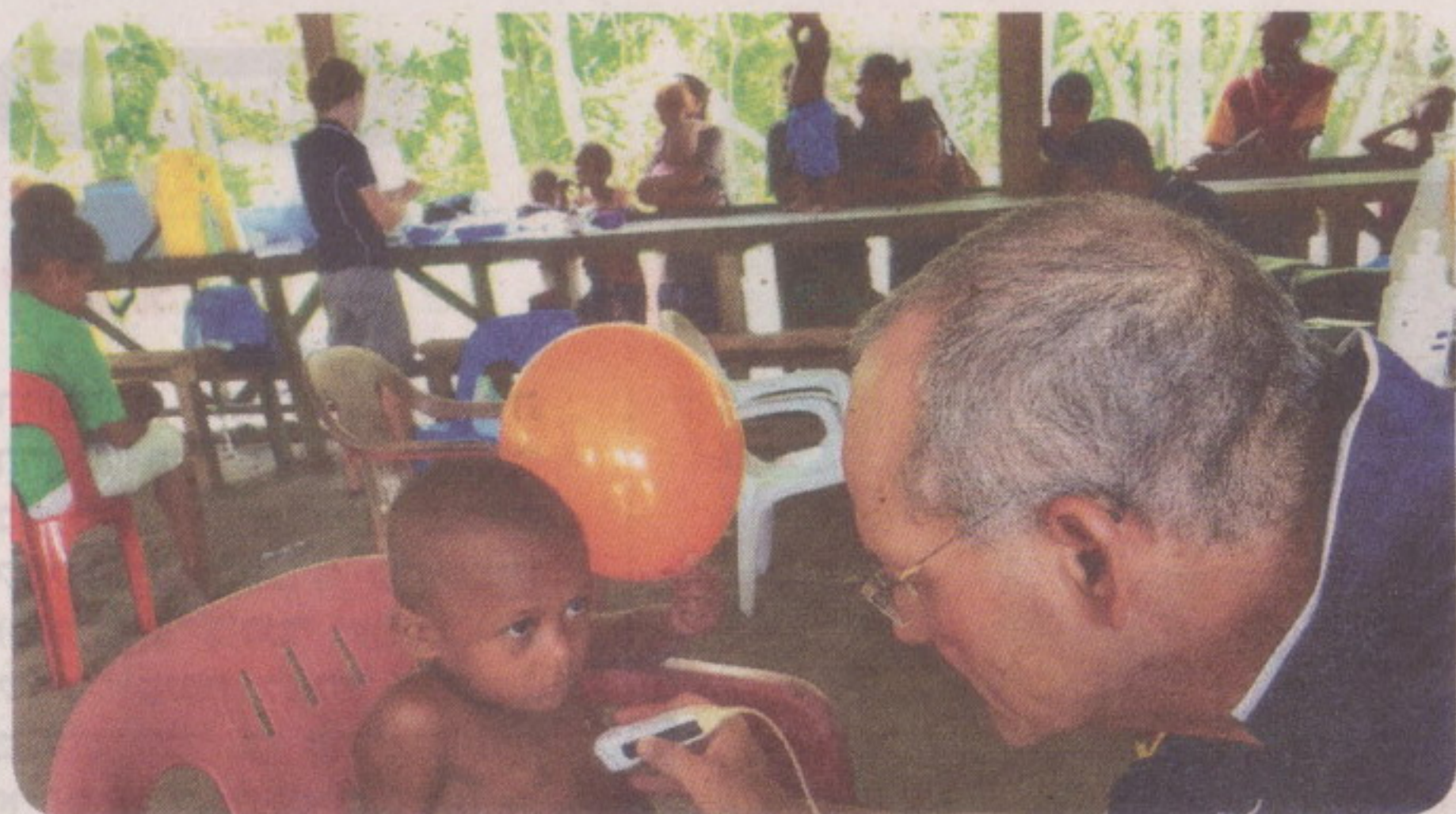
פרימרמן עושה כמיטב יכולתו לתיקון הלבבות של מטופליו, אבל הם לא תמיד משתפים פעולה. "לפעמים שעה אחרי הצנתור אני פוגש את המצוננת עם סיגריה ביד."

זה לא מתסכל?

"כן. אני מנסה להילחם בזה, אבל זה

"רב ממוצא צרפתי, שהעורקים שלו היו במצב נורא, אמר לי שהוא ממשיך לעשן כי גדולים ממנו עישנו, כמו משה רבנו. שאלתי אותו איך הוא יודע שמשה רבנו עישן, והוא אמר שבתנ"ך כתוב: 'והר סיני עשן כולו'"

צולל עם כרישים
ובמשלחת
לפפואה גינאה
החדשה
צילומים: פרטי

הם מעריצים את ישראל. רובם נוצרים, וישראל היא ארץ הקודש מבחינתם. הם לא האמינו שזכו לפגוש ישראלים."

חפתי שוק תרבותי

את מצבה של הרפואה הציבורית מרגיש פרימרמן היטב בעבודתו בבית החולים הלל יפה. כמי שעבד בעבר באיכילוב יש לו בסיס להשוואה. "כשעברתי לפה חטפתי שוק תרבותי. הדהימה אותי האוכלוסייה, ששונה מבחינה תרבותית וסוציו-אקונומית", הוא אומר. על כך גם כתב בגיליון של ההסתדרות הרפואית, "החלטה שבה משך גרמה לי לפקפק בתכונתי בזמן שקיבלתי אותה".

למה פקפקת בתכונתך?

"אנחנו עובדים כאן קשה מאוד ולא יכולים לעשות את המיטב. אנחנו מטפלים באוכלוסייה של חצי מיליון איש באמצעים ובתנאים פיזיים קשים ודלים יותר מאלו שבאיכילוב. יש לנו צוות מצומצם, חדר צנתור אחד ושבע מיטות אשפוז – בשעה שהצורך כפול מזה. יפה שעדיין עופר בנה ארמון לתפארת באיכילוב, אבל מה עם אזור חדרה? הייתי מצפה מכחלון, תושב גבעת אולגה, שיפעל בנושא".

ולא רק התנאים קשים יותר, אלא גם מצב החולים המגיעים להלל יפה. "מגיעים לפה הרבה ערבים, והם חולים בבעיות לב יותר מהיהודים בשל ריבוי גורמי סיכון כמו חוסר פעילות גופנית, חוסר מודעות לאוכל בריא ועישון סיגריות. הערבים מעשנים פי שלושה יותר מהיהודים. יש כאן גם חמולות שיש להן סוכרת תורשתית. המחיר הוא מחלות לב וצנתורים בגיל צעיר יותר".

מנסיינך, מה עובר על הרופאים בבתי החולים בפריפריה?

"אנחנו צריכים לתמוך הרבה, בעיקר בנוגע למיטות אשפוז, להעביר חולים למחלקה הפנימית לפני הזמן כדי לפנות מיטות למקרים רחופים וגם לרחות צנתורים אלקטיביים בגלל צנתורים רחופים. אני מקווה מאוד שהסיבה שלא משקיעים יותר בהלל יפה אינה נובעת מסוג האוכלוסייה שמגיעה לפה. יש כאן הרבה אוכלוסייה ערבית, גם החולים וגם הצוות, שרובו מצוין. זה חשוב ליחסים בינינו לבין המגזר הערבי".

ולסיום, תן לנו את כללי הזהב שלך לבריאות הלב שלנו.

"לצמצם את גורמי הסיכון כמו סוכר, רת, יתר לחץ דם וכולסטרול רע באמצעות טיפול תרופתי, לעסוק בפעילות גופנית, לשמור על משקל אופטימלי ולצמצם את הסטרוס. וכמובן, להפסיק לעשן".

לחצות את האוקיינוס

פרימרמן פועל לא רק למען בריאות הלב של אחרים אלא דואג היטב גם לליבו הפרטי. הוא לא אוכל בשר ("אני נהנה מאוד מסלט טוב") ועוסק בפעילות ספורטיבית אינטנסיבית. כמעט בכל יום הוא שוחה בבריכה, ופרט לשחייה הוא גם צולל, רוכב על אופני שטח ומתחרה בשיט. ההתמכרות האמיתית שלו, מתברר, היא הים. "גרלתי בבת ים על שפת הים, וכילר בלעתי ספרים כמו 'המרד על הבאונטי' ו'מסע קון טיקי', והם עוררו את הרמיון שלי", הוא אומר.

הוא הבעלים של סירת מפרש באורך 10.5 מטרים ויש לו רשיון סקיפר. עד היום הוא הפליג ברחבי האוקיינוסים, ובכלל זה חצה פעמיים את האוקיינוס האטלנטי, כל פעם למשך חודש.

הוא חווה לא מעט הרפתקאות בים וגם נקלע לסערות ענק מרשימות. "כן, זה עלול היה להיות מסוכן", הוא אומר. "למשל כשהפלגנו מפלורידה לפורט טוגל נקלענו לסערה עם גלים בגובה של שבעה מטרים. היה צריך לתמרן את ההגה ידנית ולהאט, אחרת מאבדים שליטה. עברנו יממה וחצי לא קלות והחזקנו את ההגה במשמרות צמודות".

נלחצת?

"לא. אפילו ישנתי תוך כדי כרי לאגור כוחות".

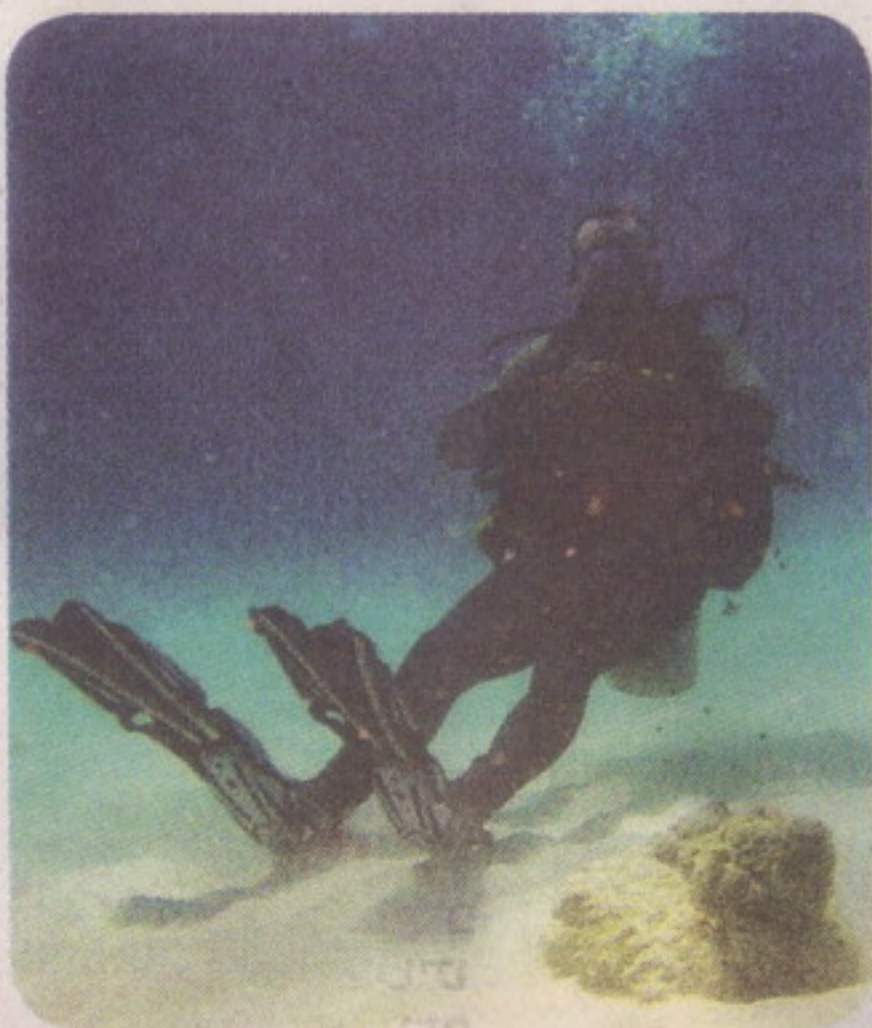
מאז שנות ה-70 הוא עוסק בשיט תחרותי. בצעירותו היה אלוף הארץ בשיט סיור. מפרש ליחיד מדרג ליזור. כעת הוא מתחרה בליגת החורף של שיט יאכטות מדרג ORC2 עם צוות של שבעה איש. "באליפות הארץ האחרונה זכינו במקום השני, והשנה, בינתיים, אנחנו מדרוגים במקום הראשון", הוא אומר, ומוסיף שבימים אלו הוא מתכונן גם לאליפות אירופה בלימסול.

לפני כשלושה חודשים יצא פרימרמן למשלחת רפואית לפפואה גינאה החדשה. "במשך חודש הפלגנו ביאכטה ועגנו באי אחר בכל פעם", הוא מספר. "הקמנו מרפאות מאולתרות במרכז הבריאות המקומי, בכנסייה, מתחת לסככה או מתחת לעץ ענק".

בהיעדר ציוד מתקדם ותנאים מתאימים הוא שימש שם רופא כללי. "זו חוויה אנושית מדהימה לחזור להיות רופא כמו פעם. טיפלנו שם בעיקר במלריה, שחפת וצרעת ובספילים טרופיים. שלמרתי עליהם כסטודנט לרפואה. כבקררים יצאנו עם תרמילים מלאי תרופות ובערבים חורנו עם תרמילים כמעט ריקים".

איך הגיבו המקומיים?

"הם היו אסירי תודה ונתנו לנו מהמטע שיש להם, כמו בננות, מנגו ופסלים.

סיופי ולא עוזר. יש אנשים שאני קורא להם 'הנוסע המתמיד' כי הם עוברים צנתורים חוזרים. אחדים מהם ממשיכים לעשן. ככל שהם יותר רציונליזציות לכך שהם מעשנים. רב ממוצא צרפתי, שהעורקים שלו היו במצב נורא, אמר לי שהוא ממשיך לעשן כי גדולים ממנו עישנו, כמו משה רבנו. שאלתי אותו איך הוא יודע שמשה רבנו עישן, והוא אמר שבתנ"ך כתוב: 'והר סיני עשן כולו'. פי-תחנו את הנושא לכך שאולי משה רבנו עישן צינגלה.

"גם לאמן רפי לביא היו תירוצים לכך שהוא מעשן למרות הבעיות בלב. הוא הסביר שהרבר הכי חשוב לו בחיים הוא היצירתיות והוא לא יכול ליצור בלי לעשן. זו רציונליזציה שסוגרת את עצמה מכמה כיוונים".

אמנות הזעקת האוכינוע

אל מקצוע הרפואה הגיע פרימרמן בעקבות פציעתו ב-1972, כששירת כצנחן בדרום לבנון. בקרב ליד הכפר הלבנוני האבריה הוא חטף כדור וניצל בידי ר"ר אהוד שטרנברג, רופא הגדוד שטיפל בו תחת אש.

"אחרי שהרופאים הצילו אותי רציתי להיות בצד שלהם", הוא אומר. "התחלתי מתוך עניין בפסיכיאטריה, אבל גיליתי שאני זקוק לסיפוקים מיידיים. כשאדם מפרפר בין חיים למוות ואתה פותח את העורק שלו והוא יוצא כמו חרש, זו הרגשה מספקת מאוד".

לימים, אגב, נסגר המעגל. פרימרמן צנח את ליבו של ר"ר שטרנברג, שהפך לפרופסור מאז, והיה ראש המחלקה הכירורגית ב' בהלל יפה. מאז הספיק פרימרמן להפוך לחבר סגל בטכניון וליועץ של חברות שמפתחות טכנולוגיה לאביזרים רפואיים.

אחרי עשרות אלפי צנתורים, מקצתם תולדה של התרעות בהולות, פרימרמן עדיין מרגיש נלהב מעבודתו, גם כשהטלפון מצלצל בשלוש לפנות בוקר. "קראו לי בליל הסדר, בימי הולדת, באירוע 'שרים בכיכר' כשישבת לידי רון חול-דאי. אני מקלל את הרגע אבל יוצא מיד לבית החולים, וברגע שאני רואה את הפציינט שמפרפר מכאבים ובתוך עשר דקות הוא אדם חדש והכאבים נעלמים, אני חוזר הביתה מאושר. כמה אנשים יכולים להגיד שהם מצילים אנשים? יש בזה סיפוק אדיר".

אתה תמיד מספיק להגיע בזמן?

"כן. משרד הבריאות קבע שבתוך 90 דקות צריך לטפל באדם שזקוק לצנתור דחוף. כשיש פקקים אני רוכב על אופנוע. זה מהיר יותר".

